

Kvindes præstetjeneste

Hvad siger Det Nye Testamente?

Oplæg til temadag om kvindelige præster, ved Klaus Vibe, Adjunkt,
Menighedsfakultet, Aarhus

Regin Prenter om 1 Kor 14,34-37

Jeg kan ikke forstå dette annerledes enn at det her dreiser seg om et Herrens bud som har karakter av innstiftelse. Det er altså et bud af samme art som for eksempel Herrens bud angående dåpens vann og nattverdens brød og vin. Læreembedet, som kvinnen ikke har adgang til, må da være det lærerembete som i 1 Kor 12,28 omtales som den tredje av de tjenester Gud selv har satt i menigheten. 98).

Prenter forstår lærerembedet som en videreførsel af apostelembedet og hævder i den forbindelse:

Prekenembetets mannlige karakter kan aldri bli noe annet enn et ytre kjennetegn. Men ved dette ytre kjennetegn understrekes på en svært sterk og anskuelig måte sammenhængen mellem den den opprindelige utsendelse af apostler og det senere kirkelige embete. (ibid. 107)

Den feministiske tolkning læser de relevante tekster fra Paulus som et udtryk for antikkens kvindefjendske kvindesyn.

Hence, there are by nature various classes of rulers and ruled. For the free rules the slave, the male the female, and the man the child in a different way. And all possess the various parts of the soul, but possess them in a different ways; for the slave has not got the deliberative part at all, and the female has, but without full authority, while the child has it, but in an undeveloped form. Hence, the ruler must possess intellectual virtue in completeness . . . while each of the other parties must have that share of this virtue which is appropriate to them.

We must suppose therefore that the same necessarily holds good of the moral virtues: all must partake of them, but not in the same way, but in such a measure as is proper to each in relation to his own function. Hence, it is manifest that all the persons mentioned have a moral virtue of their own, and that the temperance of a woman and that of a man are not the same, nor their courage and justice, as Socrates thought, but the one is the courage of command, and the other that of submission, and the case is similar with the other virtues. (Aristoteles, Politeia 12608–24)

Var der et lærerembede i oldkirken?

So if anyone should come and teach you all these things that have just been mentioned above, welcome him. But if the teacher himself goes astray and teaches a different teaching that undermine all this, do not listen to him.
However, if his teaching contributes to righteousness and knowledge of the Lord, welcome him as you would the Lord. (Didache, 11:1–2)

Now concerning the apostles and prophets, deal with them as follows in accordance with the rule of the gospel. Let every apostle who comes to you be welcomed as if he were the Lord. But he is not to stay for more than one day, unless there is need, in which case he may stay another. But if he stays three days, he is a false prophet. But if he stays three days, he is a false prophet. And when the apostle leaves, he is to take nothing except bread until he finds his next lodging. But if he asks for money, he is a false prophet.

Also do not test or evaluate any prophet who speaks in the spirit, for every sin will be forgiven, but this sin will not be forgiven. However, not everyone who speaks in the spirit is a prophet, but only if he exhibits the Lord's way. By his conduct, therefore, will the false prophet and the prophet be recognized. Furthermore, any prophet who orders a meal in the spirit shall not partake of it; if he does he is a false prophet. If any prophet teaches the truth, yet does not practice what he teaches, he is a false prophet. (Didache, 11, 3–10)

Billedet er entydigt:

Apostle, profeter og lærere er omrejsende prædikanter, hvis autoritet beror sig på deres budskab og på deres livsførelse.

Apostlene har ingen autoritet i kraft af deres ordination. Anderledes forholder det sig med tilsynsmænd og diakoner, som indsættes ved håndspålæggelse og ordination.

Therefore appoint (χειροτονήσατε) for yourselves bishops (ἐπισκόπους) and deacons (διακόνους) worthy of the Lord, men who are humble and not avaricious and true and approved for they too carry out for you the ministry of the prophets and teachers. You must not, therefore, despise them, for they are your honored men, along with the prophets and teachers. (Didache, 15,1–2)

Ikke alle menigheder har en profet eller lærer. Derfor skal de indsætte tilsynsmænd til at udføre profetens eller lærerens tjeneste.

Her er der tale om et embede, hvor menigheden indsætter tilsynsmænd og menighedstjenere.

Men dette embede adskiller sig fra de karismatiske tjenester, som apostel, profet og lærertjenesten repræsenterer.

James Tunstead Burtchaell (professor ved det katolske University of Notre Dame, Indiana, USA), *From Synagogue to Church: Public Services and offices in the earliest Christian communities* (1991).

Kontinuitet mellem synagogens og den første kristne menighedsordning:

Han peger på at både jøder og kristne forsamlinger

Mødtes til bøn, skriftlæsning og skriftudlægning

Mødtes For sammen at indtage rituelle måltider

Havde velfærdsprogrammer for enker og forældreløse

Var forpligtet på at vise gæstfrihed mod gæster fra søstermenigheder

Stod for begravelser og vedligeholdelse af gravsteder for menighedens medlemmer

Blev ledet af et ældsteråd – i visse tilfælde var der også en leder for ældsterådet

Havde diakoner eller menighedstjenere til at assistere ældsterådet.

James Tunstead Burtchaell, From Synagogue to Church: Public services and offices in the earliest Christian communities (Cambridge: Cambridge University Press, 1992), 339–340.

Der er en terminologisk parallel mellem de nye testamentes apostle og de jødiske synagogers menighedsudsendinge.

I den forbindelse skriver Burtchaell

Apostolic delegates were supposed to enjoy the good will due their sponsoring community. Still the record tells us that Christian apostles were not merely community appointees. They were charismatics who, whether through a personal call or some prophetic summons, went forth as appointed by God. Hence a much higher sponsorship that their home church might accept and accredit but not initiate. (Burtchaell, From Synagogue to Church, 289).

Det Nye Testamentes apostle adskiller sig altså fra jødiske menighedsudsendinge ved at være udsendt af Gud og ikke fra en given menighed. Burtchaell påpeger, at det samme gælder for dem, som Paulus kalder for apostle, profeter og lærere og skriver i den forbindelse:

Teachers, like apostles and prophets, were not officers of the church. They were not appointed or initiated by the community, for their gift came directly from the Lord. They were accredited, but not designated. (Burtchaell, From Synagogue to Church, 303).

Apostle, profeter og lærere er karismatiske tjenester

I er alle Kristi legeme og hver især hans lemmer. Og i kirken har Gud sat nogle til at være for det første apostle, for det andet profeter for det tredje lærere, endvidere nogle med kraft til at gøre mægtige gerninger, endvidere nogle med gaver til at helbrede. Kan alle være apostle? Eller profeter? Eller lærere? Kan alle gøre mægtige gerninger? Har alle nådegaver til at helbrede? Kan alle tale i tunger? Kan alle tolke tungetale? Men stræb efter de største nådegaver! (1 Kor 12,27–31).

Gud er ophav til disse tjenester.

Der er ikke tale om embeder, som enkeltpersoner indvies til ved en ordinationshandling

Der er derimod tale om nådegaver og karismatiske tjenester

Hvem må stræbe efter de største nådegaver?

Paulus undervisning om nådegaverne i 1 Kor 12–14 er teologisk funderet i Paulus' dåbsteologi.

Udgangspunktet antydes i ordene fra 1 Kor 12,27, som peger tilbage til udgangspunktet for Paulus' undervisning, som gives i 1 Kor 12,12–13. Her hedder det:

For ligesom legemet er en enhed, selv om det har mange lemmer, og alle legemets lemmer, så mange som de er, dog danner ét legeme, sådan er det også med Kristus. For vi er alle blevet døbt med én Ånd til at være et legeme, hvad enten vi er jøder eller grækere, trælle eller fri, og vi har alle fået en Ånd at drikke.

Paulus' undervisning om nådegaverne er funderet i dåbsteologi, som beskrives i 1 Kor 12,12-13 også beskrives i Gal 3,26–29, hvor det hedder:

For I er alle Guds børn ved troen, I Kristus Jesus. Alle I, der er døbt til Kristus, har jo iklædt jer Kristus.

Her kommer det ikke an på at være jøde eller græker, på at være træl eller fri, på at være mand og kvinde, for I er alle én i Kristus Jesus, og hører I Kristus til, er I også Abrahams afkom, arvinger i kraft af Guds løfte.'

I den græske tekst står der: οὐκ ἔνι ἄρσεν καὶ θῆλυ

Dette er et pregnant udtryk, fordi det kun bruges i urhistorien og den grundlæggende binære struktur i skaberværket som manifesterer sig i de to køn.

Paulus er ikke gnostiker eller moderne identitetspolitiker.

Den bedste tolkning af det Gal 3,28 finder vi i 1 Kor 11,11:

Dog, i Herren er kvinden intet uden manden og manden intet uden kvinden; for ligesom kvinden kom fra manden, bliver manden til ved kvinden; men alt er fra Gud.

Paulus' dåbsteologi indebærer, at der ikke er nogen værdighedsforskel mellem manden og kvinden – hverken moralsk, socialt eller åndeligt.

De er alle én i Kristus for de har alle fået en ånd at drikke.

Værdighed er i antikken (og i dag) forbundet med privilegier og magt

Når der ikke er forskel i værdighed er der heller ikke forskel i privilegier og magt

Dåbsteologi er nyskabelsesteologi og dåben skaber en ny åndelig og social virkelighed.

Paulus' undervisning om nådegaverne svarer indholdsmæssigt til den beskrivelse af forholdene i den nye pagts tid, som kommer til udtryk Apostlenes gerningers beskrivelse af pinsedag som et udtryk for opfyldelsen af Joelsprofetien. I sin prædiken pinsedag siger Peter:

Her sker det, som er sagt ved profeten Joel: Det skal ske i de sidste dage, siger Gud: Jeg vil udgyde af min ånd over alle mennesker. Jeres sønner og døtre skal profetere, jeres unge skal se syner, jeres gamle skal have drømme. Selv over mine trælle og trælkvinder vil jeg udgyde min ånd i de dage, og de skal profetere. (Apg 2,16–18).

Apostle i Det Nye Testamente

Aposteltitlen reserveres i Det Nye Testamente ikke til de 12 apostle. Apostlene fremstår primært som omrejsende prædikanter. Apostlenes gerningers beskrivelse af Paulus' og Barnabas' tjeneste på den første missionsrejse nok at betragte som paradigmatiske.

Her hedder det i Apg 13,1–3:

I menigheden i Antiokia var der profeter og lærere, nemlig Barnabas og Simeon, der blev kaldt Niger, Lukius fra Kyrene, Manaen, der var plejebroder til landsfyrsten, og Saulus. Og mens de holdt gudstjeneste og fastede, sagde Helligånden: Udtag Barnabas og Saulus til det arbejde, jeg har kaldet dem til. Da de havde fastet og bedt og lagt hænderne på dem, sendte de dem af sted. (Apg 13,1–3)

Paulus og Barnabas bliver sendt afsted på den første missionsrejse. I Apg 14 beskrives, hvordan Paulus og Barnabas virker i Ikonion og det i den forbindelse, fortæller Lukas:

De [Paulus og Barnabas] blev der i lang tid og forkyndte frimodigt I tillid til Herren, som bekræftede ordet om sin nåde ved de tegn og undere, der skete ved deres hænder; men byens befolkning blev delt i to, nogle holdt med jøderne, andre med apostlene. (Apg 14,1–3)

Apostle i Det Nye Testamente

Peter Lampe, som er professor i Det Nye Testamente i Heidelberg, og som har skrevet en stor bog om de kristne i Rom i de to første århundreder, skriver om Rom 16,7.

*Andronicus and Junia may have travelled together as a married missionary couple, as 1 Cor 9,5 reports about other apostles too. The most natural understanding of *episemoi en tois apostolois* is that they both were outstanding apostles—and not only splendid in the eyes of the apostles. Why would they have been famous only in their eyes? The *en* has to be translated as “among” (the apostles) like in 1 Corinthians 15:12 and James 5:13–14, 19.*

Johannes Chrysostomos var kirkefader med græsk som sit modersmål og har tydeligvis opfattet Junia som en kvinde. Chrysostomos skriver således i en homilie til Rom 16.

*Then another praise besides. Who are of note among the Apostles. And indeed to be apostles at all is a great thing. But to be even among these of note, just consider what a great encomium this is! But they were of note owing to their works, to their achievements. Oh! How great is the devotion (*φιλοσοφία*) of this woman, that she should be even counted worthy of the appellation of apostle!*

(<https://www.newadvent.org/fathers/210231.htm>)

Apostle i Det Nye Testamente

De mange hilsner til kvinder i Rom 16 er bemærkelsesværdige. I Rom 16 bringer Paulus hilsner til 26 personer, ni kvinder og 17 mænd. Men kvindernes arbejde fremhæves i højere grad end mændenes arbejde. Det hedder således:

“Hils Maria, som har gjort et stort arbejde for jer” (16,6), og “hils Tryfæna og Tryfosa [to kvinder], som har arbejdet i Herren. Hils min kære Persis, som har arbejdet så meget i Herren” (16,11–12).

Verbet for “arbejde” er her det græske verbum κοπιάω, hvilket i Paulinsk litteratur synes at fungere som en teknisk term for missionsarbejde. Paulus bruger det om sit eget virke som apostel i 1 Kor 15,10, Gal 4,11; Kol 1,24–29 og Fil 2,16).

I Rom 16 knyttes dette verbum til fire kvinders arbejde i Herren.

Ældsteembedet i den første Kirke

Burtchaell sammenfatter synanogeinstitutionens ældsteråds opgave på følgende måde:

In sum, the elders as a college were expected to be both statesmen and jurists: representatives of the people's interests to outsiders, while maintaining lawful discipline within the community. (Burtchaell, From Synagogue to Church, 232).

Det Nye Testamente bekræfter billedet fra Didaké og 1 Klemensbrev, nemlig at de tidlige kristne menigheder blev ledet af et ældsteråd. I Apg 14,23 hedder det således:

I hver menighed udpegede de [Paulus og Barnabas] derpå ældste for dem, og efter bøn og faste overgav de dem til Herren, som de var kommet til tro på.

Det Nye Testamente synes at bruge ældstebegrebet og tilsynsmandsbegrebet synonymt – se Apg 20,17, 28) og i Titus 1,7 beskriver Paulus en ældste som både husholder og tilsynsmand.

Er ældsteembedet et lærerembede?

I Ef 4 hedder det:

Hver enkelt af os har fået nåden givet som gave tilmålt af Kristus ... Og han har givet os nogle til at være apostle, andre til at være profeter, andre til at være evangelister og andre til at være hyrder og lærere for at udruste de hellige til at gøre tjeneste, så Kristi legeme bygges op, indtil vi alle når frem til enheden i troen og i erkendelsen af Guds søn til at være et fuldvoksnet menneske, en vækst som kan rumme Kristi fylde. (Ef 4,7,11-14)

Der synes at være et overlap mellem ældsteembedet og lærer-hyrdetjenesten. Det hedder således i formaningen til de ældste i Apg 20

Tag vare på jer selv og på hele hjorden, i den har Helligånden sat jer som tilsynsmænd (Apg 20,28)

På samme måde formaner de ældste i 1 Pet 5,2-4 til at være gode hyrder:

Vær hyrder for Guds hjord hos jer, vogt den, ikke af tvang, men frivilligt, som Gud vil det, ikke for ussel vindings skyld, men glad og gerne. Gør jer ikke til herskere over dem, I har ansvaret for, men vær forbilleder for hjorden; og når hyrden over alle hyrder åbenbares, skal I få herlighedens uvisnelige sejrskrans.

Det svarer til, at menighederne i Didaké skal indsætte ældste og diakoner til at varetage profeternes og lærernes arbejde (Did 15,1)

Er ældsteembedet et lærerembede?

Paulus indskærper over for Timotheus, at en ældste skal være en god lærer (1 Tim 3,2) og over for Titus, at en ældste skal være holde fast ved lærens troværdige ord, så han er i stand til både at formane med den sunde lære og at gendrive dem, der siger imod (Tit. 1,9)

Men ikke alle ældste har optrådt som lærere: Ældste, som er gode forstandere, fortjener dobbelt agtelse, særlig de, der slider med forkyndelse og undervisning. (1 Tim 5,17)

Det er med andre ord ikke alle ældste, som har slidt med forkyndelse og undervisning.

Samtidig har ældsteembedet utvivlsomt indebæret mange andre opgaver end forkyndelses- og undervisningsopgaver.

Ældsteembedet var i egentlig forstand et ledelsesembede.

Er ældsteembedet kun for mænd?

I 1 Tim 3,2 og Tit 1,6 hedder det, at en tilsynsmand skal være én kvindes mand.

Men hvad er pointen mon?

Er pointen, at en tilsynsmand skal være en mand og dermed ikke kvinde?

Eller er pointen snarere,

at en ældste skal være én kvindes mand, altså en person, som holder sig til kun at have seksuelt samkvem med sin hustru?

Vi har under alle omstændigheder ikke noget påbud om, at en ældste ikke må være en kvinde.

En ældste er bærer af et embede, en lærer er bærer af en karismatisk nådegave

Paulus fremstår ikke som en apostel, som ønskede at fremme samfundsmæssige forandringer, selv om han var apostel for et revolutionært evangelium

1 Kor 7,19-22

Rom 13,1-10,

Filemonbrevet

Hustavlerne

1 Kor 14,34-35

Paulus skriver, hvordan han vil have det i alle de helliges forsamlinger:

Kvinder skal tie, de skal underordne sig og hvis de vil lære noget skal de spørge deres mænd derhjemme.

Begrundelsen herfor er dobbelt:

Kvinder skal underordne sig sådan ligesom også loven siger (1 Kor 14,34)

Det sømmer sig ikke for en kvinde at tale i menigheden (1 Kor 14,35)

Er budet til kvinderne et udtryk for teologi eller snarere et eksempel på Paulus' sociale konservativisme?

1 Kor 14,34-35

Problem: Hvor står der i loven, at kvinder skal underordne sig?

Mange vil henvise til 1 Mos 3,16. Men her står der ikke, at kvinden skal underordne sig under manden.

Der står derimod, at manden skal herske over kvinden.

Havde Paulus haft et særligt skriftsted i tankerne, havde han nok nævnt det.

1 Kor 14,34-35

Problem: *Hvor står der i loven, at kvinder skal underordne sig? (1 Kor 14,34)*

Mest sandsynligt er det efter min opfattelse, at Paulus refererer til en gængs jødisk opfattelse af loven.

Denne gængse opfattelse af loven finder vi bevidnet hos den jødiske histories Josefus (37/38-100 e.Kr.).

Josefus skriver i skriftet Mod Apion 2.201:

For loven siger, at kvinden i henseende til alle ting er underlegen, derfor skal hun underordne sig/være underdanig. For Gud har givet herredømmet til manden, ikke for at han skal mishandle kvinden, men for at han skal styre.

γυνὴ χείρων φησὶν ἀνδρὸς εἰς ἅπαντα τοιγαροῦν ὑπακουέτω μὴ πρὸς ὕβριν ἀλλ' ἰν' ἀρχηται θεὸς γὰρ ἀνδρὶ τὸ κράτος ἔδωκεν.

1 Kor 14,34-35

Problem: *Hvor står der i loven, at kvinder skal underordne sig? (1 Kor 14,34)*

Her er det så værd at bemærke:

Paulus skriver ikke at kvinden er manden underlegen på alle måder – kun at hun skal underordne sig.

Paulus anser ikke Moselovens bestemmelser som bindende for de kriste menigheder (1 Kor 9,19-21 + Galaterbrevet).

Paulus henvisning til, hvad loven siger lader sig bedst tolke som et udtryk for, at loven efter Paulus' opfattelse understøtter, hvad der sømmer sig.

Formaningerne til kvinden er således et udtryk for Paulus' sociale konservatisme og formaningerne er således ikke bindende for eftertiden.

1 Kor 14,34-35

Eksempler fra samtiden:

Livius' (59 f.Kr.-17 e.Kr.) beskrivelse af den romerske statsmand Catos tale i senatet:

Indeed, I blushed, when, a short while ago, I walked through the midst of a band of women. Had not respect for the dignity and modesty of certain ones (not them all!) restrained me (so they would not be seen being scolded by a consul), I should have said, 'What kind of behaviour is this? Running around in public, blocking streets, and speaking to other women's husbands! Could you not have asked your own husbands the same thing at home? Are you more charming in public with others' husbands than at home with your own? (Livy, History of Rome, 34,1)

Plutarch (45-120 e.Kr.):

her [den dydige kvindes] speech . . . ought not to be for the public, and she ought to be modest and guarded about saying anything in the hearing of outsiders, since it is an exposure of herself, for in her talk can be seen her feelings, character and disposition. . . . For a woman ought to do her talking either to her husband or through her husband, and she should not feel aggrieved if, like the flute-player, she makes a more impressive sound through a sound not of her own. (Plutarch, Advice to Bride and Groom, 31-32)

1 Tim 2,9-15

Formaningen vedrører kvinders deltagelse i gudstjenesten og kan deles i to

1 Tim 2,9-11: Formaninger vedrørende kvinders ydre fremtoning

1 Tim 2,12-14: Formaninger vedrørende kvinders undervisning i menigheden

Formaningerne giver mening

dels ud fra samtidens opfattelser af, hvad der sømmer sig for en kvinde

dels ud fra den særlige situation, som vi finder beskrevet i pastoralbrevene

Samtidens opfattelser og den særlige situation i pastoralbrevene kan være med til at forklare Paulus' ord om at kvinderne skal frelses ved barnefødslen (1 Tim 2,15).

1 Tim 2,9-15

Kejser Augustus indfører en ny ægteskabslov i år 17 f. Kr. for at dæmme op for det moralske skred han ser i samfundet.

Der blev indført strenge straffe for kvinder grebet i ægteskabsbrud

Der var en stærk tilskyndelse fra statens side til at de romerske borgere fik børn

Livius skildrer Catos tale (citeret ovenfor) som en respons på en kvindelig frihedskamp

Kvindernes frihedskamp var forbundet med et opgør med en traditional familiemoral og mange kvinder opsøgte abort for at undgå at blive fanget i tilværelsen som husmor.

For yderligere info, se Bruce Winter, Roman Wives and Roman Widows: The Appearance of New Women and the Pauline Communities (Grand Rapids, Mi: Eerdmans, 2003)

1 Tim 2,9-10

Ligeledes vil jeg, at kvinder skal være ærbart og ikke prangende klædt, deres pynt skal ikke være kunstfærdige håropsætninger og guld eller perler eller dyrt tøj, men gode gerninger, som det sømmer sig for kvinder, der vedkender sig deres gudsfrygt.

Unchastity, the greatest evil of our time, has never classed you with the great majority of women; jewels have not moved you, nor pearls; to your eyes the glitter of riches has not seemed the greatest boon of the human race; you, who were soundly trained in an old-fashioned and strict household, have not been perverted by the imitation of worse women that leads even the virtuous into pitfalls; you have never blushed for the number of your children, as if it taunted you with your years, never have you, in the manner of other women whose only recommondation lies in their beauty, tried to conceal your pregnancy as if an unseemly burden, nor have you ever crushed the hope of children that were being nurtured in your body; you have not defiled your face with paints and cosmetics; never have you fancied the kind of dress^a that exposed no greater nakedness by being removed. In you has been seen that peerless ornament, that fairest beauty on which time lays no hand, that chiefest glory which is modesty.

(Seneca, Ad Helviam, 16,3–4 - https://www.loebclassics.com/view/seneca_younger-de_consolatione_ad_helviam/1932/pb_LCL254.473.xml?result=1&rskey=trUZWC).

1 Tim 2,9-15

Paulus' formaninger giver mening ud fra den særlige situation, vi finder beskrevet i pastoralbrevene:

Pastoralbrevene bekræfter billedet, at lærere ikke er embedsbærere. I 2 Tim 4,3-4 hedder det: For der vil komme en tid, da folk ikke vil finde sig i den sunde lære, men skaffe sig lærere i massevis efter deres eget hoved, fordi det kildrer deres ører. De vil vende det døve øre til sandheden og slå sig på myter.

2 Tim 3,5-7 formaner læserne til at holde sig fra nogle, som i det ydre har gudsfrygt, men som fornægter dets kraft.

I 2 Tim 3,6-7 hedder om dem: til dem hører nemlig de, som sniger sig ind i husene og får magt over kvinder, der er belæssede med synder og lader sig lede af alle mulige lyster, og som altid vil lære, men aldrig lærer sandheden.

Der er tydeligvis store problemer med vranglære i pastoralbrevene og kvinderne ser ud til at have været særlig udsat.

1 Tim 2,9-15

Paulus' formaninger giver mening ud fra den særlige situation, vi finder beskrevet i pastoralbrevene:

1 Tim 5,3-16 indeholder en række formaningerne vedrørende enkerne i menighederne. I 5,13-15 hedder det om nogle enker:

desuden lærer de lediggang ved at gå omkring i husene, og ikke bare det, men også at være snakkesalige, blande sig i ting, som ikke kommer dem ved, og sige ting, som ikke passer sig. Jeg vil altså at unge enker skal gifte sig, føde børn styre hus og ikke give modstanderen nogen anledning til dårlig omtale; nogle af dem har allerede vendt sig bort og slået følge med Satan.

Det med at slå følge med eller blive overgivet til Satan er i pastoralbrevene noget som gælder for dem, der bliver forført af vranglære (1 Tim 1,19-20; 2,23-26).

1 Tim 2,9-15

Paulus' formaninger giver mening ud fra den særlige situation, vi finder beskrevet i pastoralbrevene:

1 Tim 5,3-16 indeholder en række formaningerne vedrørende enkerne i menighederne.

I den danske oversættelse hedder det i 1 Tim 5,13: De lærer lediggang... På græsk står der:

'de lærer at være dovne/uproduktive ved at gå omkring i husene ... og sige de ting, som de ikke burde sige.'

*According to 1 Tim 5,13, they are 'gadding about from house to house (περιερχόμεναι τὰς οἰκιάς), which probably includes going from house-church to house-church, and 'saying what they should not say (λαλοῦσαι τὰ μὴ δέοντα)'. Clearly these younger widows have a good deal of self-autonomy, are moving around freely and are speaking openly. (Paul Trebilco, *The Early Christians in Ephesus from Paul to Ignatius* [Tübingen: Mohr Siebeck, 2004], 510).*

1 Tim 2,9-15

Paulus' formaninger giver mening ud fra den særlige situation, vi finder beskrevet i pastoralbrevene:

1 Tim 5,3-16 indeholder en række formaningerne vedrørende enkerne i menighederne.

Uanset om Trebilco har ret i sit udsagn om at gå fra husmenighed til husmenighed er det tydeligt, at der spreder sig en særlig lære blandt de unge enker.

Vi får yderligere indtryk af, hvad den lære går ud på ud fra det alternativ til dovenskaben, som Paulus selv præsenterer.

Jeg vil altså at unge enker skal gifte sig, føde børn styre hus og ikke give modstanderen nogen anledning til dårlig omtale.

Der er således tydeligvis tale om en lære, som vil løsrive kvinden fra sine forpligtelser til at føde børn og styre hus.

1 Tim 2,9-15

Enkernes lære og vranglæren i pastoralbrevene:

desuden **lærer de lediggang** ved at gå omkring i husene, og ikke bare det, men også at være snakkesalige, blande sig i ting, som ikke kommer dem ved, og **sige ting, som ikke passer sig**. Jeg vil altså at unge enker skal gifte sig, føde børn styre hus og ikke give modstanderen nogen anledning til dårlig omtale; nogle af dem har **allerede vendt sig bort og slået følge med Satan**. (1 Tim 5,13-15)

Men Ånden siger udtrykkeligt, at i de sidste tider skal nogle falde fra troen, fordi de lytter til vildledende ånder og dæmoners lærdomme, som udbredes ved løgnagtige læreres hykleri, folk der er brændemærket i deres samvittighed. **De forbyder ægteskab** og kræver, at man holder sig fra føde, som Gud har skabt til at modtages med tak af dem, som der tror og har erkendt sandheden. For alt, hvad Gud har skabt, er godt og skal ikke forkastes, når man tager imod det med tak; for det helliges ved Guds ord og ved bøn. Lægger du brødrene dette på sinde, vil du blive en god tjener for Kristus Jesus, næret af troens og den gode læres ord, som du har fulgt. Men afvis de ugudelige myter, som ikke er andet **end kællingehistorier**. (1 Tim 4,1-7)

Men du skal sige det, som stemmer med den sunde lære: at de ældre mænd skal være agtværdige, besindige, sunde i troen, i kærligheden, i udholdenheden; ligeledes at de ældre kvinder skal optræde, som det sømmer sig for de hellige, at de hverken må være sladderagtige eller drikfældige, men skal være vejledere i det gode, **så de kan opdrage de unge kvinder til at elske mand og børn**, til besindighed og ærbarhed, huslighed, godhed, **til at underordne sig under deres mænd, så Guds ord ikke bliver til spot**. (Titus 2,1-5)

1 Tim 2,13-14

En kvinde skal lade sig belære i stilhed og underordne sig i alt; men at optræde som lærer tillader jeg ikke en kvinde, heller ikke at bestemme over sin mand; hun skal leve i stilhed. For Adam blev skabt først, dernæst Eva, og det var ikke Adam, som blev forledt, men kvinden lod sig forlede og overtrådte budet.

...heller ikke at bestemme over sin mand (αὐθεντεῖν ἄνδρός) er et ekko af 1 Mos 3,16

Jeg vil gøre dit svangerskab plagsomt og pinefuldt, i smerte skal du føde børn. Du skal begære din mand og han skal herske over dig. (Septuaginta - αὐτός σου κυριεύσει)

Ekkoet af 1 Mos 3,16 antyder, at der er noget særligt, som Paulus er ude efter,

nemlig at udelukke den form for vranglære og det kvindeideal, som flourer i menighederne og særligt blandt en særlig gruppe af kvinderne og som på forskellig vis søger at frigøre kvinden fra sin forpligtelse til at føde børn.

En kvinde skal lade sig belære i stilhed og underordne sig i alt; men at optræde som lærer tillader jeg ikke en kvinde, heller ikke at bestemme over sin mand; hun skal leve i stilhed. For Adam blev skabt først, dernæst Eva, og det var ikke Adam, som blev forledt, men kvinden lod sig forlede og overtrådte budet. (1 Tim 2,13-14)

Når Paulus henviser til det forhold, at Adam blev skabt først og at Eva blev forledt, så er det et udtryk for, at Adam blev skabt først og at Eva blev skabt som en hjælper for manden.

Der er et element fra 1 Mos 3,16, som den troende kvinde ikke kan frigøre sig fra og det er forpligtelsen til at føde børn – selv om børnene fødes i smerte og selv om der er et afkald forbundet med den opgave.

Når Paulus skriver, at en kvinde ikke må herske over manden er det for at minde læserne om kvindens forpligtelse til at føde børn.

Paulus vil ikke tillade at en kvinde underviser i menigheden, fordi han ikke ønsker at den særlige vranglære, som bevidnes i pastoralbrevene breder sig.

På denne måde giver teksten mening og på denne måde bliver den afsluttende formaning vedrørende barnefødslen også forståelig.

1 Tim 2,9-15

1 Tim 2,15

Men frelses skal hun ved barnefødslen – hvis de da holder fast ved tro og kærlighed og hellighed med besindighed.

Det er ikke så tit barnefødslen og frelsen knyttes så tæt sammen, som det er tilfældet her.

Men Paulus' ord giver mening i lyset af den situation, som de er skrevet ind i.

Kvinden skal frelses hvis hun ikke lader sig forlede af et fremspirende kvindeideal eller af en bestemt vranglære som forbyder ægteskab, og som frister hende til at frigøre sig fra Guds skabelsesvilje, som forbyder ægteskab.

Men hun frelses dog ikke alene ved at føde børn – hun frelses ved at leve det liv, Gud har skabt hende til leve og ved at holde fast i troen, kærligheden, helligheden og besindigheden.

1 Tim 2,9-15

Der er mere på spil i Pastoralbrevene end i 1 Korintherbrev, men hverken i 1 Korintherbrev eller i pastoralbrevene lærer Paulus

at kvinder ikke må være bærere af lærerembedet

at kvinder ikke har samme værdighed som manden

at kvinderne ikke må stræbe efter de største nådegaver.

Der er således ikke basis i Det Nye Testamente for at lære at kvinder ikke må varetage præsteembedet.